

Kézikönyv az „Akciócsoport” részére a nőkkel szemben elkövetett nemi alapú erőszak és a családon belüli erőszak áldozatainak jogvédelméhez

2024 „Segítő Hidakat Építünk“

#existujeriešenie

Kézikönyv az „Akoiócsoport” részére a nőkkel szemben elkövetett nemi alapú erőszak és a családon belüli erőszak áldozatainak jogvédelméhez

Mgr. Andrea Ďurajková, Mgr. Lubica Simanová

JUDr. Martin Dolinaj, Mgr. Anna Surovcová

A KA szociális szolgáltatási központ a jelen publikációt a DGV02022 „Segítő hidakat építünk” projekt eredményeként adta ki, amely a Norvég finanszírozási mechanizmus 2014-2021 és a Szlovák Köztársaság állami költségvetésének társfinanszírozásával került megvalósításra

Közös igyekezettel egy zöldebb, versenyképesebb és inkluzívabb Európáért
www.norway-grants.sk

Copyright © Centrum sociálnych služieb KA, 2024

TARTALOM

1. A nemi alapú erőszak és a családon belüli erőszakkal kapcsolatos fogalmak magyarázata

- 1.1 Nemi alapú erőszak
- 1.2 Családon belüli erőszak
- 1.3 Kapcsolódó fogalmak

2. Az erőszak, ennek megnyilvánulásai és formái

- 2.1 A nők ellen elkövetett erőszak megnyilvánulási formái
- 2.2 Az erőszak formái

3. A családon belüli erőszak vagy a nemi alapú erőszak áldozatainak jellemzése, és az erőszak áldozatainak való segítségnyújtás lehetőségei

- 3.1 Az áldozat – az erőszakot elszenvedett nő rövid jellemzése
- 3.2 Segítségnyújtás az erőszakos kapcsolat áldozatai részére

4. Az intervenció és tanácsadói központ által biztosított szakmai segítség

- 4.1 Akkreditált szervezet és intervenció központ
- 4.2 Alapvető eljárások az erőszak által veszélyeztetett nővel való első kapcsolatfelvételkor a tanácsadó központban
- 4.3 Az áldozattal való kommunikáció alapelvei
- 4.4 Szociális munka az intervenció és tanácsadói központban
- 4.5 Pszichológus az intervenció és tanácsadói központban
- 4.6 Jogi segítségnyújtás és jogi tanácsadás az intervenció központban

5. A RENDŐRSÉG és feladata az erőszak áldozatainak védelmi folyamatában

- 5.1 Rendőrségi beavatkozás
- 5.2 A büntetőeljárással kapcsolatos alapvető információk

6. A Munka-, szociális és családgügyi hivatal (UPSVR) hatáskörei az erőszakot átélő nők részére nyújtandó szolgáltatások keretében

- 6.1 Az UPSVR munkatársai által az erőszak áldozataival folytatott munka
- 6.2 A gyermekek szociális jogvédelme és a szociális gondnokság

BEVEZETÉS

A jelen publikáció segédanyagként és rövid útmutatóként szeretne szolgálni a családon belüli és nemi alapú erőszak áldozatait segítő akciócsoport tagjai számára, illetve az áldozatok jogvédelme céljából. A kiadvány a Segítő hidakat építünk (SMP) projekt egyik eredményeképpen született meg, amely a 2014-2021-es Norvég Finanszírozási Mechanizmus és a Szlovák Köztársaság költségvetése társfinanszírozásában született meg. Ebben a kézikönyvben célirányosan nem került feltüntetésre a teljes akciócsoport, mivel az SMP projekt tevékenységei keretében az egyik folyamatosan aktuális szükségletként mutatkozott meg az együttműködés, hálózatépítés és az összes résztvevő akcióegység hatékony koordinációja az áldozatok jogainak védelme terén.

A rövid munka-, hatásköri és a folyamatba bevont egyes szervezetek munkaköri leírását kiegészítő további lépések felé irányuló kihívás lesz az ügyészségi és bíróság hivatalok, illetve a mentőszolgálat eljárásainak munka- és hatásköri leírása lesz az erőszakot elszenvedő áldozatok teljes segítségnyújtási rendszerében.

1. A nemi alapú és a családon belüli erőszakkal kapcsolatos fogalmak magyarázata

1.1 Nemi alapú erőszak

Nemi alapú erőszakként kell tekinteni minden olyan erőszakos tettet, amely egy adott személy ellen irányul az ő neméből, származásából, nemi identitásából, vagy nemi hovatartozásából kifolyólag, illetve amelyek nem arányosan sújtanak adott nemű személyeket. A nemi alapú erőszak nem más, mint az emberi jogok és a diszkrimináció tilalmának megszegése, valamint az egyenlő bánásmód elveinek megsértése.

Az erőszak egyéb formáitól abban tér el, hogy az áldozat neve nem véletlen; a nők a férfiak és a nők közötti – úgy a köz- mint a magánszféra területén fennálló – társadalmi és szociális különbségeken alapuló egyenlőtlen hatalmi viszonyok következtében válnak a családon belüli erőszak áldozataivá. Az erőszak ezen típusának gyökerei mélyen a szociális és kulturális szerkezetben, normákban, illetve azokban az értékekben erednek, amelyek a társadalmat irányítják, és amelyet gyakran a tagadás és a hallgatás kultúrája is támogat.

A társadalmi nem a biológiai nemmel ellentétben a társadalom által kialakított szerepek, viselkedési minták, tevékenységek és attribútumok (tulajdonságok) összességét jelenti, amelyeket a társadalom megfelelőnek tart a nők és férfiak számára. A társadalmi nem a biológiai nem szociális aspektusát jelenti; míg a nők biológiai nemének jellemzői az egész világon azonosak, a társadalmi szerepek és viselkedési minták - vagyis a társadalmi nemre vonatkozó jellemzők – eltérnek a különböző kultúrákban és vallásokban, sőt gyakran talán ellentmondások is. Ezek az elvárások általában általános elvárásokká válnak, gyakran előítéletekkel párosulnak a férfiak és nők képességeivel kapcsolatban, amit "nemi sztereotípiáknak" nevezünk. Ezek a sztereotípiák erős hierarchiával (a férfiak nőkkel szembeni fölérendeltségével) jellemezhetőek, és így egyfajta nem formális hatalmi struktúrát alkotnak.

A "**társadalmi nemi relativitás**" kifejezi, hogy a férfiak által a nők ellen elkövetett erőszak szélesebb társadalmi kontextusban kerül értelmezésre, nem pedig egy konkrét kapcsolat egyedi problémájaként, vagyis a családon belüli erőszak esetében döntő szerepet játszik az a sztereotípia, hogy a férfi a "család feje", azaz

olyan valaki, akinek jogában áll, hogy rendet teremtsen a családban. A nők elleni erőszak a férfiaság társadalmi konstrukciójának, tradícióinak, szokásainak és meggyőződéseinek eredménye, amelyek lehetővé teszik egyes férfiaknak, hogy uralkodjanak a nők felett, illetve ellenőrzést gyakoroljanak felettük, és ezzel jogot szerezzenek arra, hogy erőszakot alkalmazzanak az uralom és az ellenőrzés megvalósításának eszközeként.

A nőkkel szemben elkövetett erőszak "társadalmi nemi relativitása" azt fejezi ki, hogy a nők ellen a férfiak által elkövetett erőszak szélesebb szociális kontextusban értelmezendő, nem pedig egy konkrét kapcsolat egyedi problémájaként van kezelve.

A nők ellen elkövetett erőszakként tartunk számon minden olyan erőszakos, nők ellen elkövetett nemi alapú tettet, amely a nők és lányok ellen irányul, és amely testi, szexuális, lelki vagy gazdasági kárt vagy szenvedést okozhat, beleértve az ilyen cselekedetekkel való fenyegetést, kényszert vagy szabadság megvonását, úgy a közéletben, mint a magánéletben egyaránt.

A nők ellen elkövetett nemi alapú erőszak tehát az egyenlőtlen hatalmi elosztású társadalmi kapcsolatok eredménye, amelyben a nők a férfiakkal szemben alárendelt helyzetben vannak, ami a két nem közötti egyenlőtlenséget jelenti. Habár leggyakrabban párkapcsolatokban fordul elő, az erőszak elkövetője ugyanúgy lehet az apa, a fiú vagy más rokon, akivel a nő függőségi viszonyban, vagy pedig vele szemben egyenlőtlen hatalmi helyzetben áll. Egyik különleges formája a nyilvános vagy fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszak az „ellenség megsemmisítésének” részeként.

1.2 Családon belüli erőszak

A családon belüli erőszak magában foglal minden testi, szexuális, lelki, társadalmi vagy gazdasági erőszakot, amelyet az áldozathoz közel álló személy elkövet, legyen az jelenlegi vagy volt partner. A családon belüli erőszak magában foglalja a partner részről elkövetett erőszakot, valamint a család más tagjai közötti erőszakot.

Az intim kapcsolati erőszak vagy partner által elkövetett erőszak minden testi, szexuális, lelki és gazdasági erőszakot magában foglal, amely jelenlegi vagy volt házastársak vagy partnerek között történik, függetlenül attól, hogy az elkövető és az áldozat közös háztartásban él-e.

A házastársi vagy partnerek között a nők ellen elkövetett erőszak nemi alapú erőszaknak tartható - tehát az a tény, hogy főként nők ellen követik el, a társadalmi nem alapján megalapozott, mint a férfiak és nők közötti társadalmi egyenlőtlenség következménye (nemi egyenlőtlenség).

A házastársi erőszak elkövetője általában hatalmi pozícióban lévő személy, és az áldozat pedig általában az elkövetőtől függő személy. Ez a helyzet állandó és változatlan, ellentétben a hétköznapi partnerek közötti vitákkal és konfliktusokkal, az áldozat „soha nincs fölényben” a kapcsolatban.

Bárki lehet a házastársi erőszak áldozata, azonban bizonyos kockázati tényezők léteznek, amelyek növelik kiszolgáltatottság tényét és rendkívül sebezhetővé teszik az áldozatot, mint például:

- **az áldozat biológiai neme – a nők általában fizikailag gyengébbek, a terhesség és a közös gyermekek növelik az elkövetőtől való függőség mértékét;**
- **függőség az elkövetőtől - háztartásbeli nő, gyermek, idős szülő vagy a család valamely betegségben szenvedő tagja;**
- **többszörös hátrány, mint például az etnikum, külföldi származás vagy bevándorló státusz.**

1.3 Kapcsolódó fogalmak

Prevenció: A prevenció alapvető célja a felmerült probléma, zavarok vagy jelenségek megakadályozása, korlátozása és minimalizálása. A prevenció során a nemzetközi egyezmények alapján meghatározott szabványos eljárásokból kell kiindulni, különösen A nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölésének kérdéseivel foglalkozó egyezmény alapján.

Az elsődleges prevenció célja, hogy megakadályozza vagy megelőzze az erőszak kialakulását vagy tolerálását még azelőtt, hogy a probléma megjelenne vagy kialakulna. Főként arról szól, hogy az ember a nem erőszakos viselkedés értékeinek, attitűdjeinek és elveinek előnyben részesítése irányában motiválódjon, tiszteletben tartva az embert, és elismerve a férfiak és nők közötti egyenlőséget. Az elsődleges prevenció gyakran része az oktatási, egészségügyi vagy szociális programoknak. Ide tartozik például a társadalmi nemekre érzékeny oktatás, melynek célja a férfiak és nők közötti egyenlőségre való nevelés, a gyerekekkel és a fiatalokkal való foglalkozás az erőszak témájában, az újságcikkek kritikus elemzése ebben a témában, az mítoszok és az igazság konfrontációja, stratégiai anyagok és döntések, jogszabályváltozások.

A másodlagos prevenció hozzájárul az erőszak időben történő felismeréséhez, és megállításához, illetve az egyének vagy a csoportok problémáinak azonosításához, és a konkrét segítségnyújtásra összpontosít. A másodlagos prevenció közvetlenül az érintett személyekre vagy a lakosság kockázatos csoportjaira irányul, és teret alakít ki a célzott tevékenységek céljából a szociális, egészségügyi, oktatási, pszichológiai és büntetőeljárásai eljárások keretében. A másodlagos prevenció megakadályozza az erőszakból fakadó további problémák kialakulását vagy súlyosbodását, mint például a társadalmi és mentális fejlődési zavarok vagy egészségügyi problémák. Így például amennyiben gyors rendőri intézkedésre kerül sor a megfelelő következményekkel, akkor ez az elkövető számára alapvetően megakadályozhatja az erőszak elkövetését.

A harmadlagos prevenció arra törekszik, hogy megelőzze az erőszak ismétlődését vagy enyhítse az elkövetett erőszak következményeit. Ugyanakkor megpróbálja megelőzni vagy enyhíteni az ilyen erőszakhoz kapcsolódó állapot romlását és megakadályozni annak visszaesését. Ez a prevenció az erőszak következményeinek, okainak és megnyilvánulásainak korlátozására irányul. A harmadlagos prevenció az elsődleges és a másodlagos prevenció kudarca után következik be, és célja a világosan meghatározott problémákkal küzdő emberek reszocializációja és integrációja. A harmadlagos prevenció általában az egészségügyi, szociális vagy oktatási intézmények által valósul meg, főként az elkövetőkkel folytatott szociális-intervenciós programok formájában.

A másodlagos viktimizáció akkor áll fenn, amikor az erőszak áldozata ismételt erőszak áldozatává válik az érzéketlen viselkedés, a nem megfelelő intézkedés vagy a megfelelő eljárások foganatosításának hiánya miatt annak a személynek a részéről, aki az erőszak áldozatainak segítségével részt vesz. A másodlagos viktimizáció előfordulhat akkor is, amennyiben az ilyen jellegű erőszak medializálása érzéketlen formában valósul meg.

A biztonsági terv egy olyan kapcsolattartó adatokat, intézkedéseket vagy tevékenységeket tartalmazó lista, amely az áldozat rendelkezésére áll, amennyiben közvetlen veszélynek van kitéve, és melynek célja az áldozat és családtagjai biztonságának biztosítása.

Az erőszak kockázatának felmérése egy olyan eljárás, amely arra szolgál, hogy egyéni alapon kerüljön elbírálásra az erőszakkal fenyegetett áldozat közvetlen veszélyeztetettsége, illetve a jelen törvény szerinti egyéni eljárások foganatosításának ebből eredő szükségessége. Az áldozat azonnali erőszakkal való veszélyeztetettségének egyéni felmérésére és a törvény alapján ebből adódó speciális intézkedések szükségességének megállapítására.

A társadalmi-intervenciós program az erőszak elkövetőivel folytatott munka céljából – ez egy olyan program, amelyet akkreditált cégek biztosítanak abból a célból, hogy az erőszak elkövetői elsajátítsák az erőszakmentes magatartást az emberi kapcsolatok során, azzal a céllal, hogy megváltoztassa az erőszakos viselkedésmintákat, és megelőzze a további erőszakos megnyilvánulások kialakulását.

2. Az erőszak, ennek megnyilvánulása és formái

2.1 A nők ellen elkövetett erőszak megnyilvánulási formái

A nők ellen elkövetett erőszak tehát társadalmi nemből eredő erőszak, amely az egyik leggyakoribb formája a emberi jogok megsértésének a világon.

Különböző formában nyilvánul meg:

- a nők ellen a párkapcsolatban elkövetett erőszak
- a nőkkel való kereskedelem
- megerőszakolás
- szexuális visszaélés és szexuális zaklatás
- kényszerített prostitúció

- a női nemi szervek megcsonkítása stb.
- kikényszerített házasságkötések

A nők ellen elkövetett erőszak legsúlyosabb és legszélesebb körben elterjedt formája a párkapcsolati erőszak. Ez esetben olyan erőszakról van szó, amelyeket a nők ellen a férjük, partnerük vagy volt férjük vagy a volt partnerük követ el.

A nők ellen elkövetett erőszak alatt minden olyan viselkedés értendő, amelynek célja a hatalom érvényesítése.

A családon belüli vagy párkapcsolati erőszak olyan szociális és kulturális kontextusban fordul elő, ahol a férfiak és nők nem egyenlő pozícióban vannak - tehát ebben az esetben fennáll a társadalmi nemi egyenlőtlenség, miközben és a társadalom általában nagyobb hatalmat és magasabb státuszt tulajdonít a férfiaknak. Ebben a kontextusban beszélünk "társadalmi nemi alapú erőszakról". A körülmények, amelyek során bekövetkezik az erőszak és ezek végrehajtásának motivációja ezért eltérő a férfiak és a nők között.

A nők általában önvédelemből vagy bosszúból hajtanak végre erőszakos cselekedetet, és általában olyan helyzetek megoldására használják, amelyek számukra megoldhatatlannak vagy konfliktusosnak tűnnek.

A férfiak általában azért használják az erőszakot, hogy ellenőrizhessék közvetlen környezetüket, terrorizálják vagy elnyomják a családtagokat, főleg a partnereiket.

A családon belüli erőszak súlyos bűncselekmény, amely mindenekelőtt a nőket érinti, és az életkorbeli, műveltségi, társadalmi vagy szociális csoportokon alapszik. A párkapcsolati erőszakon kívül a családon belüli erőszak a leggyengébb vagy a leginkább rászoruló családtagok ellen irányul, mégpedig leggyakrabban a gyermekek, idősök vagy egészségügyileg sérült személyek ellen kerül elkövetésre. Az egy adott személy által elkövetett erőszak általában az egész családot érinti. A családon belüli erőszak nagyon negatív hatással van az áldozatok személyes kapcsolataira, mentális és fizikai egészségére, munkalehetőségeire és társadalmi életére.

2.2 Azerőszakformái

Általánosságban véve az erőszak 5-6 formáját különböztetjük meg:

- **fizikai, testi** – a támadás széleskörű intenzitási spektruma keretében megvalósuló bántalmazás különböző formái tartoznak ide, melyek látható nyomokat hagynak az áldozaton (verekedés, pofonok, ököllel és különböző tárgyakkal való ütések, dobálás, rángatás, hajnál fogva való rángatás földön, égési sérülések, vágások és hasonlóak, melyek után az áldozat testén látható nyomok maradnak)
- **szociális** – olyan izolációról van szó, amikor is korlátozásra kerül a külvilággal való kapcsolat, ideértve a barátokat és a rokonokat is
- **gazdasági** - a pénzügyi támogatás megtagadásáról vagy minimalizálásáról, illetve a munkavégzés megakadályozásáról van szó, ideértve annak megakadályozását, hogy az áldozat munkát találjon és saját bevételre tegyen szert, valamint ide tartozik a vagyon és személyes tárgyak megsemmisítése stb.

- **szexualizált** - ez az erőszaktevő által kikényszerített nemi közösülésről, vagy egyéb szexuális aktivitás kikényszerítéséről van szó, amelyek gyakran nagyon abszurdak, illetve az áldozat egészségkárosításáról van szó a közösülés előtt vagy ennek során, továbbá ide tartozik az áldozat prostitúcióra való kényszerítése, orális, anális vagy hüvelyi megerőszakolása és további erőszakformák, melyek során az áldozat fizikailag és pszichésen is szenved, miközben a szexualitás a hatalom és ellenőrzés kifejezésére kerül kihasználásra
- **pszichikai és érzelmi** - a pszichikai erőszak alatt a szidalmazást, a megjelenés, viselkedés, család, barátok vagy ízlés kritizálását, fenyegetést (az áldozatnak vagy valakinek a családjának, például a halállal való fenyegetését), valamint az otthoni és a nyilvános megalázást, továbbá a kigúnyolást, a személyes tárgyak megsemmisítését, büntudatkeltést, az önbizalom megzavarását, kiabálást, szidalmazást, ajtócsapkodást és büntetést vagy ököllel verést, kiabálást, figyelmen kívül hagyást és egyéb megnyilvánulásokat értjük
- **intézményi** - úgynevezett másodlagos bántalmazás, másodlagos áldozattá tétel, melyet azok okoznak, akiknek védeniük kellene az áldozatot az erőszak és a bántalmazás ellen.

3. A családon belül erőszak vagy a nemi alapú erőszak áldozatainak jellemzése és az erőszak áldozatain való segítségnyújtás lehetőségei

3.1 Az áldozat - az erőszakot elszenvedő nő – rövid jellemzése

Az áldozat, aki ellen erőszakot követnek el, nem képes védekezni, növekszik a támadótól való függősége, megjelenik a megtanult tehetetlenség, önvádoló tendenciák, öndesztuktív reakciók, a másoknak való fokozott megfelelés – különösen az agresszornak való engedelmességre, az áldozat elveszíti a jövőre vonatkozó terveit, kevesebb örömet él át, fokozott ingerültség jelentkezik nála, hajlandóságot mutat az elkövető viselkedésének mentségére, sajnálatára, jelen van a negatív önbecsülés, ami hosszú távú erőszak következménye, elveszíti a spontán viselkedés képességét, miközben az erőszakot elszenvedő nő gyakran átveszi a bűnös szerepét, úgy érzi, hogy mindezt megérdemli. Az áldozat hosszútávú szenvedése során Stockholm-szindróma vagy disszociációs zavar alakulhat ki. A hosszútávú erőszak az áldozat részéről sok esetben öngyilkossághoz vezet.

A házastársi erőszak áldozatainak viselkedése úgy tűnhet, mintha egy ördögi körben mozognának. Az átlagember számára gyakran érthetetlen, hogy miért nem képes az áldozat hatékonyan védekezni vagy elhagyni az elkövetőt. Azon tény észlelésével, hogy egy közeli személy erőszakos, illetve az áldozatnak a saját biztonságára vonatkozó aggodalmai miatt szégyenérzetet vagy önvádaskodást érezhet a kialakult helyzet miatt. Gyakorik a saját kudarcától és tehetetlenségtől való félelem. Az erőszakos személytől való félelem, illetve az iránta érzett folyamatos vonzódás miatt, valamint a családi kötelezettségének tudatában ambivalens hozzáállás alakulhat ki az erőszakkal és az elkövetővel szemben, és úgynevezett ellenintuitív reakciók merülhetnek fel. A sikertelen kísérletek általában a rontják az áldozat helyzetét, elveszíti az önbizalmát annyira, hogy már nem képes saját magán segíteni. Amennyiben az elkövető ezzel egyidejűleg fokozza az erőszakot, az áldozat elveszíti az erőszaktól való kitérés utáni vágyát. Ezért inkább helyesebb nem ciklusról, hanem erőszakspirálról beszélni, mégpedig éppen az áldozat pszichéjében zajló folyamatos változások miatt, amelyek végül elérnek egy pontot, ahonnan már nincs kiút, de az áldozatnak arra sincs is több ereje, hogy elviselje az adott helyzetet.

3.2 Segítségnyújtás az erőszakos kapcsolat áldozatai részére

Az áldozatnak, aki erőszakot él át, illetve annak a nőnek, aki párkapcsolati erőszakot él, lehetőségében áll, hogy Szlovákiában segítséget és támogatást kapjon. Annak ellenére, hogy jogszabályok értelmében biztosított a védelem, a valóság sajnos több érintett intézmény részéről más. Hiányzik az egységes eljárást biztosító kézikönyv, valamint a több ágazatot magában foglaló intézményközi együttműködés célzott támogatás is.

Sok nő "szerencsés", ha az erőszak olyan régióban történik, ahol van specializált támogatást és védelmet nyújtó (többnyire civil) szervezet. Ha a régióban nincs ilyen szakmai segítség, akkor a nő kénytelen egy képzett rendőrré vagy rendőrnőre, szociális munkásra, vagy orvosra támaszkodni, aki megértéssel van vele szemben, és az átélt traumák figyelembevételével érzékenyen tudnak segítséget nyújtani. Ha ez nem így van, a nők többszörös viktimizációval találkozhatnak a különböző szinteken – akár a család, az állami intézmények, és a bíróságok és egyebek szintjén.

Társadalmunk még mindig a nők elleni erőszakról szóló mítoszok hatása alatt áll. Sokan elítélik az erőszakot elszenvedő nőt azért, "mert ilyen sokáig kibírta, mert nem hagyta el, és miért nem hagyta el, hogy talán ő provokálta ki, mert biztosan alkohol is közrejátszott, vagy azért ítélik el, mert azt gondolják, hogy csak a pénz érdeklí". Az erőszakért való teljes felelősség fokozatosan áthelyeződik rá. Riasztó, hogy ezek a mítoszok sok szakember számára kiindulópontot jelentenek, és folyamatosan befolyásolják a nőknek nyújtott segítség, védelem és támogatás lehetőségeit.

A párkapcsolati erőszak nem függ az életkortól, társadalmi helyzettől, végzettségtől, etnikai és vallási hovatartozástól, sem az agresszor és az áldozat temperamentumától vagy mentális képességeitől.

Különböző formában nyilvánulhat meg. A gyakorlatban ezek az erőszakformák gyakran nehezen választhatók el egymástól. Legtöbbször a fizikai erőszakot pszichikai, a szexuális erőszakot pedig fizikai és pszichikai erőszak kíséri és hasonlóképpen. A pszichikai erőszak azonban a fizikaival ellentétben nehezebben bizonyítható. Sok áldozat számára a pszichikai erőszak sokkal rosszabb, mint a fizikai, mert nem tudnak hatékonyan védekezni ellene, és nem tudják bizonyítani.

[Az intervenció és tanácsadói központ által biztosított szakmai segítség](#)

3.3 Akkreditált szervezet és intervenció központ

A későbbi előírásokkal egységes szerkezetben érvényes, a bűncselekmények áldozatairól szóló 274/2017 Z. z. sz. törvény (áldozatokról szóló törvény) elfogadása által a bűncselekmények áldozatainak jogai bekerültek a jogszabályozásba, ideértve a szakmai segítségnyújtást is. A minőségi és hozzáférhető szakmai segítség biztosítása érdekében a törvény szabályozza az akkreditált szervezet vagy intervenció központ általi szakmai segítségnyújtás feltételeit.

Szlovákiában egy támogató hálózat működik, amely akkreditált szervezetekből vagy intervenciók központokból áll, amelyek általános vagy szakosodott szakmai segítséget nyújtanak a bűncselekmények áldozatainak, a Szlovák Igazságügyi Minisztérium támogatásával.

Az **általános szakmai segítség** az alábbiakat tartalmazza:

- információk nyújtása és megfelelő magyarázatnyújtás (különösen a büntetőeljárással, annak folyamatával és jogi lehetőségeivel kapcsolatban, valamint a szakmai segítséggel kapcsolatban).
- jogi segítség az áldozatok jogainak érvényesítéséhez.
- pszichológiai segítség.
- tanácsadás a visszaeső viktimizációval kapcsolatos kockázatokról és megelőzéséről.

A szakosodott szakmai segítség az alábbiakat foglalja magában:

- általános szakmai segítség nyújtása,
- krízispszichológiai beavatkozás biztosítása,
- az élet vagy az egészség fenyegetettségének értékelése,
- sürgősségi lakhatási és szakosodott szociális tanácsadás közvetítése, amennyiben az áldozat élete vagy egészsége különösen veszélyeztetett.

Minden önkormányzati kerületben legalább egy intervenciók központ működik, amely krízisintervenciót és szakmai segítséget nyújt a családon belüli erőszak áldozatainak, ideértve a jogi tanácsadást és képviseletet, valamint a szakmai pszichológiai és szociális segítséget. Ez a segítség az áldozat részére ingyenes, és kérésre és az áldozat védelme névtelenül is biztosítható.

Az **áldozat** az áldozatokról szóló törvény 3. § (1) bekezdése szerint minden olyan személy, aki azt állítja, hogy áldozat, annak tekintendő mindaddig, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik, vagy ha ez az állítás az áldozatokról szóló törvény alapján nyilvánvaló visszaélés, mégpedig attól függetlenül, hogy a bűncselekmény elkövetője azonosításra került, vagy ellene büntetőeljárás van vezetve, esetleg az elkövetőt elítélték.

A feltevés az áldozati státuszra vonatkozóan azt jelenti, hogy a 3. § (1) bekezdése értelmében minden olyan személyt, aki azt állítja, hogy áldozat, áldozatnak kell tekinteni, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik, vagy ha nem áll fenn az áldozati státusz nyilvánvaló visszaélése az Áldozatokra vonatkozó törvény értelmében.

Az **intervenciók központ** krízisintervenciót és támogatást nyújt nemcsak a felderített áldozatoknak, hanem azoknak is, akik aktívan keresik a segítséget. Az intervenciók központ feladatai közé tartozik az életveszély vagy az egészség fenyegetettségének kiértékelése, és egy biztonsági terv összeállítása. Ez az értékelés megmutatja a kimutatás hatékonyságát, és lehetővé teszi további lépések meghatározását, például az áldozat közös lakhelyének elhagyását vagy sürgősségi rendelkezés kérelmezését. A pszichológia, szociális munka és jogi

szakterületeken dolgozó szakemberek komplex és ingyenes szakmai segítséget biztosítanak, az áldozatot végigkísérik a büntetőeljárás során, és jogi képviselőt nyújtanak neki. Ugyanakkor az intervenciók központ segít az áldozatnak kapcsolatba lépni más intézményekkel, és a személyes helyzetét a pszicho-szociális támogatás és tanácsadás révén kezelni. A szolgáltatások igénybevételéről vagy azok elhagyásáról teljes mértékben az áldozat dönt.

3.4 Alapvető eljárások az erőszak által veszélyeztetett nővel való első kapcsolatfelvételnél a tanácsadó központban

Az erőszakot elszennvedő nők gyakran évekig nem beszélnek a helyzetükről, elszigeteltek, megkérdőjelezettek, rémültek, zavarodottak, büntudattal élnek, és aggódnak saját és gyermekeik élete miatt. Mindezek az érzések befolyásolják az első kapcsolatot a nővel. A nő számára, aki erőszakot szenved el a férjétől / partnerétől, nehéz és kihívást jelenthet segítséget és támogatást keresni.

A nő nem egyik napról a másikra dönt úgy, hogy segítséget keres. Már a segítségkérés vagy a segítségkérés eldöntésekor is bizonyos elvárásokat fogalmaz meg. Ezek az elvárások kapcsolódhatnak a múlthoz, az előző segítségkérésekkel szerzett tapasztalatok befolyásolhatják azokat. Lehet már tapasztalata a múltból annak kapcsán, hogy ismételten segítségért fordult intézményekhez – a Munkaügyi, Szociális és Családügyi Hivatalhoz, orvosokhoz, rendőrséghez - és találkozott már elutasító hozzáállással, az általa elszennvedett erőszak bagatellizálásával vagy azzal, hogy nem hittek neki. Az ilyen megjelölés, vádaskodás és megbélyegzés esetén a nő számára nehéz újra elhinni, hogy valaki hisz neki és segíthet neki

Az erőszak által veszélyeztetett nők segítésekor a legfontosabb a biztonság. Fontos megjegyezni, hogy egy olyan nő, aki erőszakos kapcsolatban él, magát és a gyermekeit is veszélyezteti, ha segítséget kér. Az, hogy tanácsadó központba jött, azt jelenti, hogy a helyzete elviselhetetlenné vált. Ezért, ha nem tartjuk be a biztonsági alapelvet, kockázatot jelentünk a nő számára, sőt akár nőgyilkossághoz is vezethet (azaz egy nő volt vagy jelenlegi partnere által elkövetett hosszútávú erőszakos cselekedetei miatt történő meggyilkolása – ennek elsődleges kiváltó oka általában a nőnek a partnerétől való távozása).

Azokban az esetekben, amikor nők és gyermekeik elleni erőszokról van szó, be kell tartani a következőket:

- a nő és gyermekei személyes adatainak védelmét,
- nem szabad kiszivároztatni a veszélyeztetett gyermekek azonosító adatait,
- legalább a vizsgálat kezdetekor biztosítani kell a titoktartást és az anonimitást.

A bizalom fontos része a kapcsolatnak és a biztonságérzetnek, és pozitívan vagy negatívan befolyásolhatja az első kapcsolatot a nővel. Az első kapcsolat során jó megoldásnak tűnhet elbeszélgetni a nővel az elvárásairól, illetve ezekre rákérdezni. Nem könnyű beszélgetni egy nővel az erőszokról. Nagyon fontos, hogy igyekezzünk megszerezni a nő bizalmát, és biztonságos és kellemes környezetet teremtsünk a beszélgetéshez. Ha lehetséges, beszéljünk vele négy szemközt.

A munkatársaknak az erőszakot elszenvedő nővel és gyermekeikkel való munka során közvetlen kapcsolatban kell állniuk, és az alapvető elvek szerint kell eljárniuk, amelyek biztosítják az erőszak áldozatai részére a minőségi és teljes körű támogatást és segítséget.

3.5 Az áldozattal való kommunikáció alapelvei

Az erőszaknak sohasincs jogi alapja, az erőszak semmiképpen sem elnézhető. Az erőszakos ember az, aki felelős az erőszakért, és viselnie kell a következményeit. Az erőszak következményei hosszú távon jelentkezhetnek, és veszélyeztethetik az áldozat - a nő és gyermekei - életét. Az erőszak ciklusának megszakítása gyakran kihívást jelent, és évekig tarthat. Az áldozatnak bátorságra van szüksége a helyzete kezeléséhez, amihez szükséges a részletes és biztonságos segítségtervezés és a támogató hálózat.

3.6 Szociális munka az intervenció és tanácsadói központban

A szociális munka a speciális tanácsadás keretében mindenekelőtt az általános, de akár speciális szakmai segítségnyújtást jelent, amely elsősorban általános és szakosított szakmai segítség biztosítását jelenti. Ez magában foglalja a megfelelő és részletes információnyújtást (különösen a büntetőeljárásra, annak folyamatára és jogaira vonatkozóan, valamint a szakmai segítségnyújtásra való tekintettel), tanácsadást a visszaesés kockázatáról és megelőzéséről, az élet vagy egészség veszélyeztetettségének értékelését, biztonsági terv kidolgozását, szociális szolgáltatások közvetítését a sürgősségi szállás- és speciális szociális tanácsadó intézményben, ha az áldozat élete vagy egészsége különösen veszélyeztetett, illetve további szakmai tevékenységek nyújtását, amelyek kapcsolódnak az erőszak áldozatának biztonságos életéhez.

3.7 Pszichológus az intervenció és tanácsadói központban

Az intervenció és tanácsadó központok speciális szociális, jogi és pszichológiai tanácsadást biztosítanak. Úgy mint a többi, a pszichológiai segítségnyújtás is fontos szerepet tölt be az otthoni és a társadalmi nemi alapú erőszak áldozatainak (azaz a túlélők) gondozásában. A segítségnyújtás célja azonban minden esetben változhat, mégpedig a kliens állapota, igényei és egyéni élményeinek függvényében. Ugyanakkor vannak általános elvek és szabályok, amelyeket be kell tartanunk, amikor az erőszakot elszenvedő emberekkel foglalkozunk.

A pszichológiai segítségnyújtás és a krízispszichológiai beavatkozások elsősorban a stresszes és traumatikus események legyőzésére, valamint az erőszak következményeinek kezelésére irányulnak a kliensek és gyermekeik esetében. Mivel a gyermekeket nemcsak akkor tekintjük erőszak áldozatainak, ha közvetlenül ki vannak téve a bántalmazó magatartásnak, hanem akkor is, ha ennek tanúi voltak (másodlagos áldozatokként), fontos számukra is biztosítani a megfelelő pszichológiai segítséget.

A pszichológiai segítségnyújtás a változásokkal való megbirkózásra és az új élethelyzet elfogadására is összpontosít, amely gyakran nehéz. A klienseknek támogatást és meghallgatást nyújtunk személyes vagy telefonos beszélgetések formájában, szükség esetén és lehetőség szerint online formában is. Munkánk során néha különböző technikákat és módszereket alkalmazunk a kliensekkel való bizalmas kapcsolat kiépítése céljából, például terápiás kártyákat, rajzokat és más művészetterápiás módszereket, családi táblát és hasonlót. Ezek a technikák segítenek a klienseknek történetük elmondásában, és a traumatikus események következményeinek feldolgozásában.

Fontos, hogy a klienseknek biztonságos helyet biztosítsunk az élményeik megosztásához és az érzelmek megfelelő módon történő kifejezéséhez. Segítünk a klienseknek átlényegülni a saját személyükkel kapcsolatos gyakran negatív érzésekkel, valamint megerősítjük saját erőforrásaikat és stresszkezelési stratégiáikat, mind a jelenlegi, mind a hosszú távú stressz kezelésére. Arra törekszünk, hogy objektív nézőpontot biztosítsunk, és dolgozunk az önbecsülés és az önbizalom újjáépítésén, fejlesztjük és erősítjük az asszertív kommunikációt, támogatjuk a társas kapcsolatok helyreállítását és az interperszonális bizalom visszaszerzését.

A pszichológus munkájában nagyon fontos az empátikus hozzáállás, a családon belüli és nemi alapú erőszak problémájának megértése, valamint a segítő szakemberek egyértelmű álláspontja abban, hogy az erőszak elfogadhatatlan viselkedés egy másik emberrel szemben, és világosan meg kell nevezni ott, ahol előfordul. Fontos továbbá, hogy tájékoztassuk és oktassuk a klienseket az ilyen erőszak jellegéről és dinamikájáról, hogy ezt meg tudjuk különböztetni a konfliktustól és a hétköznapi veszekedéstől, valamint hogy kezeljük annak következményeit. Így hozzájárulunk ahhoz, hogy megelőzzük az erőszakos kapcsolatba való visszatérést vagy egy új kapcsolat kialakulását, ahol ismét előfordulhat párkapcsolati erőszak. Egyértelműen rá kell mutatni arra, hogy az erőszakért az a felelős, aki elköveti azt. A klienseknek hallaniuk kell és tudniuk kell a jogaikról, emlékeztetniük kell magukat ezekre, tudniuk kell, hogy rendben van határokat szabni a kapcsolatokban, és hogy ugyanazok a jogok illetik meg őket, mint másokat, és hogy tiszteletben kell tartani őket.

A családon belüli vagy nemi alapú erőszak túlélésének és megtapasztalásának következményei nemcsak az áldozatok (túlélők) fizikai egészségére hatnak, hanem negatívan befolyásolják és hosszú távon érintik pszichés egészségüket és általános jólétüket is. A túlélők viselkedése első pillantásra gyakran tűnhet logikátlannak vagy aránytalanoknak. Az, hogy időt szánunk-e a problémakör tanulmányozására és beszélgetünk a kliensekkel, segít jobban megérteni azokat az okokat, amelyek miatt az emberek egy bizonyos módon viselkednek, és ezáltal empátikusabbak tudunk lenni. Segítő szakemberként ez lehetővé teszi számunkra, hogy felismerjük, mely eljárások és megközelítések hasznosak és megfelelőek a klienseink számára, és melyek ártalmasak. Így hatékonyabbá tudjuk tenni a munkánkat és megelőzhetjük a kiégési szindrómát, amely gyakori jelenség a szakmánkban.

A családon belüli és nemi alapú erőszak témájára egyre nagyobb figyelem irányul, és napjainkban már rengeteg szakmai tudással és tapasztalattal rendelkezünk, amelyek felhívják a figyelmet arra, hogy védeni kell az áldozatokat (túlélőket) a további bántalmazástól és károsodástól. Ennek ellenére gyakran előfordul, hogy pszichológiai segítséget és beavatkozást kell nyújtanunk a klienseink ismételt és másodlagos viktimizációja, valamint újra traumatizálása esetén. Segítünk nekik megbirkózni a környezetük (gyakran a közeli család) által okozott stigmatizációval is. Ezek a körülmények szintén hozzájárulnak a traumatikus esemény feldolgozási folyamatának lassításához, és jelentős akadályt jelentenek a kliensek gyógyulásának útján.

A szűrővizsgálat bizonyos esetekben szintén a pszichológiai munka része. Ez a vizsgálat a kliensek aktuális élményeire, a szorongásos és depressziós tünetek feltérképezésére, valamint az akut

stresszreakció vagy a poszttraumás stressz zavar tüneteire összpontosít, szabványosított diagnosztikai kérdőívek és projektív módszerek segítségével.

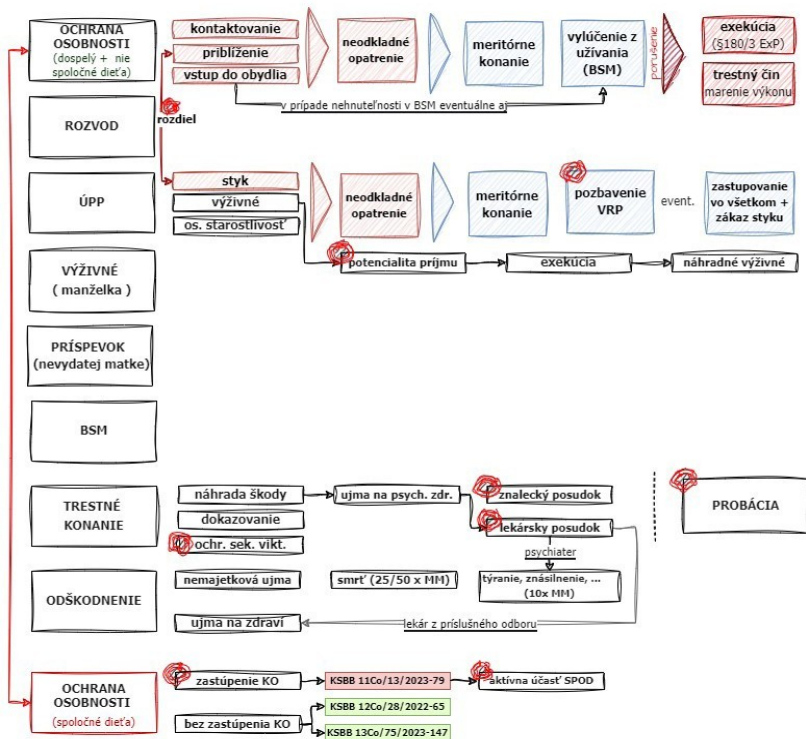
A tanácsadási folyamat során segítünk a klienseknek eligazodni a kapcsolataikban – mi történt velük vagy mi történik velük, milyen problémáik vannak, konfliktusról vagy erőszakról van-e szó, és javaslatokat teszünk a további lépésekre és megfelelő eljárásokra. A kliensekkel beszélgetünk az egészséges családi és párkapcsolatokról is, a gyerekekkel való kapcsolatáról és arról, hogyan kommunikáljanak velük nehéz témákról. Beszélünk arról is, mi a különbség az erőszakos kapcsolat, ahol a hatalom és kontroll dominál, és az egyenrangú partnerség között, ahol a tisztelet, a bizalom és a támogatás érvényesül.

Tudjuk, hogy a kliensek hajlamosak gyakran visszatérni a megszokott működési módhoz és ahhoz a viselkedéshez, amit az erőszakos kapcsolat során sajátítottak el. Abban, hogy ezt radikálisan megváltoztassák, általában nagy félelem, szégyenérzet vagy bűntudat akadályozza őket. A kliensek érzékeny motiválása a változásra és aktuális pszichés, fizikai és szociális állapotuk tiszteletben tartása nagyon fontos. A kliensek motiválása a változásra bevált módszerekkel is történhet, például a „Motivációs interjú” (W. R. Miller és S. Rollnick) koncepciójának alkalmazásával. Az áldozatokkal (túlélőkkel) folytatotttanácsadási folyamat során a kliensek élményeinek megértésében és a nővel és gyerekekkel való pszichológiai munka megközelítésében segítséget nyújthatnak a MyMamy civil szervezet által kidolgozott anyagok is: „Poszttraumás stressz zavar az erőszakos kapcsolatból kilépő nőknél és annak kezelési lehetőségei a tanácsadási gyakorlatban – módszertan” és az „Anyá, szeretsz engem – módszertan”.

Mivel az otthoni és nemek közötti erőszak témaköre nagyon összetett és kihívást jelent, fontosnak tartjuk továbbá, hogy továbbra is hatékony munkamódokat keressünk a kliensekkel való munkában, és megosszuk a jó gyakorlatokat az összes olyan munkatárssal, aki kapcsolatba kerül az erőszak áldozataival (túlélőivel), és erősítsük azt, amit a leginkább hasznosnak találunk ezzel a speciális ügyfélkörrel való munkában. Az együttműködés célja az otthoni és nemek közötti erőszak megszüntetése és megelőzése a társadalmunkban, valamint a tájékoztatás terjesztése a nyilvános térben.

3.8 Jogi segítségnyújtás és jogi tanácsadás az intervenciók központban

PRÁVNA INTERVENCIJA

4. Rendőrség és ennek feladata az erőszak áldozatainak védelmi folyamatában

4.1 Rendőrségi beavatkozás

Ha a rendőrség elrendelte a közelálló személy kiltását az otthonából (távoltartás), az azért történt, mert fennáll annak veszélye, hogy ez a személy veszélyes, továbbra is életveszélyt jelent, veszélyezteti mások egészségét, szabadságát vagy az emberi méltóságát. A távoltartás 14 napig érvényes. Ebben az időszakban az érintett személy nem mehet vissza otthonába, és 50 méternél közelebb nem közelítheti meg az érintett áldozatot. A rendőrségnek törvényes kötelessége, hogy erről a tényről értesítse az adott kerületben illetékes intervenciók központot.

4.2 A büntetőeljárással kapcsolatos alapvető információk

Mit jelent az büntetőeljárás?

A büntetőeljárás fő célja az elkövetett bűncselekmény feltárása, a körülmények megállapítása, és az elkövető igazságos megbüntetése.

A büntetőeljárás során főként az alábbiak kerülnek feltárára:

- hogy az adott cselekmény, amelyet bűncselekménynek lehet tekinteni, valóban megtörtént-e;
- ki követte el ezt a cselekményt - az elkövető;
- miért és hogyan lett végrehajtva a cselekmény, mi vezette az elkövetőt a cselekmény elkövetéséhez;
- milyen bűncselekményről van szó, azaz meghatározásra kerül, hogyan lehet megnevezni az elkövetett cselekményt;
- kinek és milyen kárt okozott a bűncselekmény.

Ezt követően a **büntetőeljárás során döntés születik** a következőkről:

- a feltételek teljesülése az elkövető elítéléséhez;
- a büntetés kiszabása az elkövető számára (pl. börtön, pénzbüntetés, vagyonelkobzás);
- vádalku vagy egyezség megkötésének lehetősége;
- a kártérítés összege és a bűncselekmény áldozatának kártalanítása.

A büntetőeljárást két fő szakaszra lehet osztani:

- **előkészítő eljárás, amely az alábbiakra oszlik**
 - eljárás a büntetőeljárás megkezdése előtt
 - előkészítő eljárás
- **bíróági eljárás**
 - a vádirat bíróági felülvizsgálata
 - fő tárgyalás
 - fellebbezési eljárás
- **végrehajtási eljárás**

4.3 A büntetőeljárás keretében használt fogalmak

Rendőr

A rendőri testület tagja, aki a nyomozással van megbízva. Az ügyésszel együtt az büntetésvégrehajtásban eljáró hatóságok közé tartoznak (rövidítve OCTK).

Ügyész

Az ügyész feladata a társadalom érdekének védelme, a bűncselekmények feltárása, és az elkövetők igazságos megbüntetése terén. Az előkészítő eljárás során felügyveli a rendőrök munkáját, és dönt a vádirat benyújtásáról és a bírósági eljárás elindításáról.

Bíróság

A bűncselekmény súlyosságától függően a bíró vagy a tanács (több bíróból álló testület) dönt a bűnösségről és a büntetésről. A bíróság az ügyész által benyújtott vádirat alapján dönt az elkövető bűnösségéről és büntetéséről, valamint a bűncselekmény áldozatának kártérítéséről. Ezenkívül jóváhagyja a vádalkut, és dönt arról, hogy jóváhagyja-e az egyezséget.

Vádirat

A vádirat az ügyész által a bíróság felé benyújtott dokumentum, amelyben az elkövetőt megnevezik, leírják az elkövetett cselekményt (beleértve annak bűncselekmény jellegét), és javasolják a büntetés mértékét, ha a bűnösség bizonyított. A vádirat benyújtásával kezdődik a bírósági eljárás.

Vádlott

A gyanúsított személy (a bűncselekmény feltételezett elkövetője) abban a pillanatban vádlottá válik, amikor a rendőrség ellene vádat emel (vádemelési határozat).

Terhelt

Abban a pillanatban, amikor a bíróság elrendeli a fő bírósági tárgyalást, a vádlott terheltté válik.

Károsult (a bűnügyi eljárás céljából az áldozat megnevezése)

Az a személy, aki a bűncselekmény következtében egészségkárosodást szenvedett, illetve részére vagyoni, erkölcsi vagy egyéb kár keletkezett, illetve akinek jogait vagy szabadságát megsértették vagy veszélyeztették.

5. A Munka-, szociális és családügyi hivatal (UPSVR) hatáskörei az erőszakot

5.1 Az ÚPSVR munkatársai által az erőszak áldozataival folytatott munka

Az erőszakot elszenvedő nők, különösen akkor, ha ők maguk is az erőszak áldozatai vagy tanúi, általában először az ÚPSVR-t keresik meg a segítségnyújtás céljából. Ezért rendkívül fontos a megfelelő segítségnyújtás biztosítása, valamint az ÚPSVR munkatársai készségeinek, tudásának és kompetenciáinak megerősítése. Az ÚPSVR szociális ügyek osztályának munkatársai a későbbi eljárásokkal egységes szerkezetben érvényes 305/2005 Z.z. sz., a gyermekek szociális jogainak védelméről és a szociális gondoksról szóló törvényből eredő feladatokat, illetve a 36/2005 Z.z. sz. családról szóló törvényből eredő feladatokat látják el.

Biztosítják a gyermek életének, egészségének és kedvező fejlődésének folyamatos védelmét, amely elengedhetetlen a gyermek jólétéhez, és tiszteletben tartja legjobb érdekét.

Sok nő, a pszichológiai vagy fizikai erőszak mellett, gazdasági erőszakot is átél. Ezért érdemes megkérdezni, hogy van-e a kliensnek anyagi forrása, tartalékai, és meg kell magyarázni neki, hogyan és milyen feltételek mellett kérheti az ÚPSVR-tól:

- szükséghelyzeti juttatást
- családi pótlékot /amennyiben ezt az erőszaktevő veszi igénybe, akkor milyen feltételek mellett vezetető ez át az anyára
- kiegészítő családi pótlék
- helyettesítő tartásdíjat a gyermek részére
- szülői támogatás

Az egyértelmű és érthető kommunikáció hozzájárul a hatékony segítségnyújtáshoz. Sok olyan nő, aki erőszakot él meg, stresszes attól, hogy ilyen intim ügyekről beszél, ezért lehet, hogy sok információt nem fog fel a beszélgetés során. Ilyen esetekben egy kiadvány vagy szórólap segíthet a további döntéshozatalban és az állami szociális juttatások átláthatóságában. Az erőszakot átélő nőknek a tanácsadás után időre van szükségük a döntéshozatalhoz, az alternatívák mérlegeléséhez. Ugyanakkor fontos tiszteletben tartani, hogy ez az az ő döntésük. Főként az erőszakot átélő nő és gyermekeinek biztonságát kell figyelembe venni.

5.2 A gyermekek szociális jogvédelme és a szociális gondoksrág (a továbbiakban SPODaSK)

Az említett szervezeti egységnek főleg a következő hatáskörökben van jelentős szerepe:

- Ellátja a gyermekek kollíziós tanácsadói funkcióját,
- Javaslatot tesz a bíróságnak nevelési intézkedések elrendelésére / szülői jogok korlátozására és megvonására, a gyermeknevelésbe adására, tartásdíj megállapítására, kapcsolattartás szabályozására és tilalmára,
- Joga van belépni azoknak a családoknak a lakásába, ahol erőszak van jelen,
- Lehetőségük van az erőszakos férfiak előállítására.

Ügyszintén tájékoztathatják az erőszakot elszenvedő nőket a következőkről:

- A bírósági eljárások menetéről és folyamatairól, valamint az SPODaSK hatásköreiről,
- A rendőrség és az ügyészség elérhetőségeiről,
- A nők elleni erőszak belföldi segélyvonaláról, tel. 0800 212 212,
- A nők elleni erőszakra szakosodott tanácsadó központokról,
- Az ingyenes jogi segítséget nyújtó szervezetekről / a 274/2017 Z.z. törvény szerinti akkreditált szervezetekről, amelyek bűncselekmények áldozatainak nyújtanak segítséget vagy jogi

segítségnyújtó központokról,

- A lakhatási lehetőségekről, a Biztonságos női otthonok, a Szükséghelyzeti szálláshelyek vagy a menhelyek elérhetőségéről és feltételeiről a régióban.

A legfontosabb szerepet az UPSVaR munkatársai játsszák a szociális ügyek osztályain a bírósági eljárások során. Ők tehetik a legtöbbet a kiskorú gyermekek jogainak és jogos érdekeinek védelmében.

A kollíziós tanácsadó minden olyan eljárási joggal rendelkezik, mint bármely más peres fél ügyvédje. Céljuk az, hogy biztosítsák, hogy a kiskorú gyermek jogai és érdekei ne sérüljenek.

Nagyon fontos, hogy a kollíziós tanácsadó, valamint a többi alkalmazott is tisztában legyen azzal, hogy az erőszakot elszenvedő nők többsége először az UPSVR-hez fordul segítségért. Ők ilyenkor veszélybe kerülnek, és egyben szembe kell nézniük azzal a fenyegetéssel a férj vagy partner részéről, hogy tönkreteszi őket, elrabolja vagy elviszi tőlük a gyerekeket.

A kollíziós munkatársak gyakran szembesülnek az elkövetők általi manipulációival. Az elkövetők rendszeresen látogatják az intézményeket, hogy befeketítsék a feleségüket vagy partnerüket. Manipulatív módon állítják be magukat jó apának és hiteltelenné a nőket, gyalázzák a gyerekeik anyját, rossz anyának állítják be őket, elutasítják a tartásdíj összegét vagy egyáltalán nem fizetnek tartásdíjat, és ragaszkodnak a kapcsolattartás rendezéséhez még akkor is, ha a gyerekek elutasítják őket. Az erőszakos apák gyakran nagyobb autoritással bírnak a gyerekekkel szemben, mint a nem erőszakos apák – jobban kontrollálják őket, kevésbé következetesek, és sokkal gyakrabban manipulálják gyerekeiket, aláásva az anyák nevelési módszereit.

Az erőszakos viselkedés egyértelmű és nyílt elutasítása gyengíti az elkövető hatalmát és az irányítás érzését a nő felett vagy a környezetében. Az elkövető irányításának és hatalmának gyengülése számára az önkontroll elvesztését, és az általa elkövetett erőszak nyilvánosságra kerülésének valószínűségét növeli. Az erőszakos kapcsolatokban élő gyerekek túszai a bírósági eljárásoknak. Közvetlen tanúi a családon belüli erőszaknak. Ezért nagyon fontos a kiskorú gyermek véleménynyilvánítása szülő jelenléte nélkül. Az erőszakos családok vizsgálata során az UPSVR munkatársai előnyben vannak, mert a családokat már hosszabb ideje ismerhetik. Valószínű, hogy az erőszakos kapcsolatokban élő nők és a segítő személyek között már kialakult, vagy a folyamat során esetleg kialakulhat egy kölcsönös bizalmon alapuló kapcsolat.

A szociális vizsgálat során figyelni kell a következőkre:

- Melyik szülő neveli személyesen a gyermeket, és milyen mértékben?
- Hogyan oszlanak meg a háztartási munkák és a gyermek étkeztetése a családban?
- Melyik szülő biztosítja a gyermek gondozását?
- Melyik szülő biztosítja a gyermek egészségügyi ellátását?
- Hogyan gazdálkodik a család, ki fér hozzá a számlához, ki takarékoskodik?
- Hogyan és kivel töltik a gyerekek a szabadidejüket?
- Hogyan beszél az erőszaktevő a feleségéről/partneréről?

A nők elleni erőszak a családban fennálló pozíciók egyenlőtlenségére utal, ezért nem javasolt a páros tanácsadás vagy a mediáció. A páros tanácsadás ebben az esetben eszköz lehet az erőszaktevő számára,

hogy hozzáférjen a nőhöz és folytassa az erőszakot. A nők általában nem a közös élet újakezdését szeretnék, hanem az erőszakos kapcsolat befejezését.

Zárszó

Végezetül helyénvaló köszönetet mondani a szerzői kollektívának az akciócsoporthoz munkájának lehetőségeit és egyes lépéseit összegző rövid útmutató kidolgozásáért.

Pozitív hozadékként fogunk tekinteni arra a tényre, ha a kézikönyvet maguk az erőszak áldozatai is elfogadják, hogy közelebbről és érthetőbben segítse őket eligazodni a jelenleg rendelkezésre álló szakmai segítő hálózatban, ezáltal lehetővé téve számukra, hogy kiszabaduljanak az erőszak köréből.

Felhasznált irodalom:

PhDr. Rác I., PhD. (2017) Práca so ženami ohrozenými násilím, v kontexte vybraných so- ciálnych služieb krízovej intervencie /Munkavégzés az erőszak által veszélyeztetett nőkkel a válságkezelő szociális szolgáltatások kontextusában, a Szlovák Köztársaság Munka- és Szociálisügyi Minisztériumának Implementációs ügynöksége/

Pietruchová, O., Kuruc. A., Burajová, B., (2019) Metodika postupu policie v prípadoch domáceho násillia, Inštitút pre výskum rodiny /Módszertani útmutató a rendőrség számára a családon belüli erőszak eseteiben, Családkutató Intézet/

Pietruchová, O., Kuruc. A., Burajová, B., (2019) Metodika postupu policie v prípadoch domáceho násillia, Inštitút pre výskum rodiny

Brnová, T., Boháčiková, D.C., Kravcová K., Rusnáková, M., (2020) Metodika pre pracovníkov a pracovníčky ÚPSVaR SR ako nástroj k poskytnutiu pomoci a podpory ženám zažívajúce násillie /Módszertani útmutató az ÚPSVaR SR munkatársai számára az erőszakot elszenvedett nők részére történő segítségnyújtás és támogatás során/

Brnová, T., Boháčiková, D.C., Kravcová K., Rusnáková, M., (2020) Metodika pre pracovníkov a pracovníčky ÚPSVaR SR ako nástroj k poskytnutiu pomoci a podpory ženám zažívajúce násillie

Pietruchová, O., Kuruc. A., Burajová, B., (2019) Metodika postupu policie v prípadoch domáceho násillia, Inštitút pre výskum rodiny

Brnová, T., Boháčiková, D.C., Kravcová K., Rusnáková, M., (2020) Metodika pre pracovníkov a pracovníčky ÚPSVaR SR ako nástroj k poskytnutiu pomoci a podpory ženám zažívajúce násillie

PhDr. Rác I., PhD. (2017) Práca so ženami ohrozenými násilím, v kontexte vybraných so- ciálnych služieb krízovej intervencie, Implementačná agentúra Ministerstva práce so- ciálnych veci a rodiny Slovenskej republiky

Brnová, T., Boháčiková, D.C., Kravcová K., Rusnáková, M., (2020) Metodika pre pracovníkov a pracovníčky ÚPSVaR SR ako nástroj k poskytnutiu pomoci a podpory ženám zažívajúce násillie

PhDr. Rác I., PhD. (2017) Práca so ženami ohrozenými násilím, v kontexte vybraných so- ciálnych služieb krízovej intervencie, Implementačná agentúra Ministerstva práce so- ciálnych veci a rodiny Slovenskej republiky

Internetes források:

<https://www.zastavmenasilie.gov.sk/pojmy/>

<https://www.justice.gov.sk/sluzby/pomoc-obetiam/obete-trestnych-cinov/>

<https://www.zastavmenasilie.gov.sk/news/intervencne-centra-pre-zeny-zazivajuce-nasilie-v-sr/>

<https://www.mymamy.sk/vsetko-o-nasilii/>

www.justice.gov.sk/sluzby/pomoc-obetiam/obete-trestnych-cinov/co-je-trestne-konanie/

#existujeriešenie

Közös igyekezettel egy **zöldebb**, **versenyképesebb** és **inkluzívabb** Európáért
www.norwaygrants.sk

**BANSKOBYSŤRICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ**